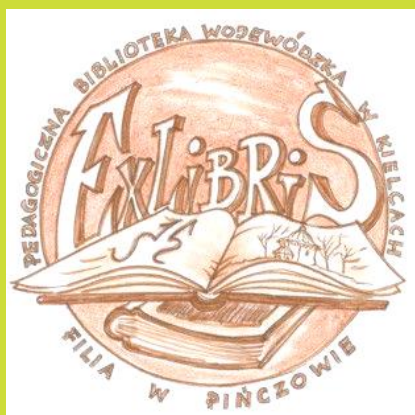


**Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach**

**Filia w Pińczowie**

# **Kardynał Stefan Wyszyński**



**Robert Karpiński**

**Pińczów 2021**

## **Spis treści:**

1. Pochodzenie i dzieciństwo
2. Edukacja i wybór drogi życiowej
3. Działalność duszpasterska
4. Okres okupacji
5. Działalność powojenna
6. Biskup lubelski
7. Arcybiskup
8. Prymas Polski
9. Prymas a św. Jan Paweł II
10. Dorobek piśmienniczy
11. Miejsce w historii



Stefan Wyszyński jako kapłan.

Kuźma M., Błogosławiony kardynał Stefan Wyszyński, Ożarów Mazowiecki, Wydawnictwo Arti, 2020, 144 s.

# Pochodzenie i dzieciństwo

Rodzina Stefana Wyszyńskiego wywodziła się z Podlasia, Ale po klęsce powstania styczniowego władze carskie skonfiskowały jej majątek. Wyszyńscy przenieśli się na Mazowsze, gdzie ojciec przyszłego Prymasa Polski osiedlił się w Zuzeli, ożenił z Julianną Karp i rozpoczął pracę organisty. Tutaj 3 sierpnia 1901 r. urodził się Stefan. Był drugim dzieckiem w wielodzietnej rodzinie rolniczej. Szybko stracił matkę. Ojciec ożenił się ponownie. Macocha Eugenia Godlewska stała się dla Stefana drugą matką, chociaż z początku dzieci jej nie akceptowały.



Stefan Wyszyński z rodzicami i rodzeństwem (drugi od prawej).  
Stefaniak P., Kardynał Stefan Wyszyński. Człowiek, który poprowadził Kościół i Naród ku wolności, Ciechanów,  
Przedsiębiorstwo Handlowo-Wydawnicze „Arytoteles”, 2020, 60 s.



Dom Wyszyńskich w Zuzeli.

Stefaniak P., Kardynał Stefan Wyszyński. Człowiek, który poprowadził Kościół i Naród ku wolności, Ciechanów, Przedsiębiorstwo Handlowo-Wydawnicze „Arystoteles”, 2020, 60 s.

# Edukacja i wybór drogi życiowej

Młody Stefan w 1908 r. rozpoczął naukę w szkole powszechnej.

W 1910 r. rodzina przeniosła się do Andrzejewa i Stefan uczęszczał do trzeciej klasy szkoły podstawowej z rosyjskim językiem nauczania. Nie lubił się uczyć, zwłaszcza matematyki. Wolał bawić się z siostrami. W 1912 r. skończył szkołę powszechną i rozpoczął dalszą edukację w gimnazjum im. Wojciecha Górskiego. Wcześniej zdawał do IV Gimnazjum Państwowego im. Mikołaja Reja w Warszawie, ale z powodu polityki narodowościowej władze carskie nie przyjęły go. Z tego powodu ojciec zapisał go do gimnazjum im. Wojciecha Górskiego w Warszawie.



Budynek dawnej szkoły powszechnej w Zuzeli.

Kuźma M., Błogosławiony kardynał Stefan Wyszyński, Ożarów Mazowiecki, Wydawnictwo Arti, 2020, 144 s.



Służył do mszy św. jako ministrant i w 1913 r. przyjął sakrament bierzmowania z rąk biskupa płockiego Juliana Nowowiejskiego. Należał do drużyny skautowej. W wieku 16 lat podjął decyzję o wstąpieniu do seminarium duchownego. Przeniósł się wówczas do Liceum Piusa IX we Włocławku. Młody Stefan nie tylko zdobywał wiedzę, ale też angażował się społecznie. Prezesował Bractwu Abstynenckiemu. W trakcie nauki we Włocławku ogromny wpływ na młodego Stefana wywarło dwóch kapłanów: Bronisław Ostrzycki i Antoni Bogdański. W 1920 zdał maturę w niższym seminarium duchownym we Włocławku.



Stefan Wyszyński jako gimnazjalista

Prymas Tysiąclecia - kardynał Stefan Wyszyński / [kalendarium, biogramy, słownik pojęć, wybór mater., oprac. Janusz Kotański et al. ; red. Dorota Mazek, Anna Piekarska]. - Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej, 2003. - (Teki Edukacyjne IPN.)

Stefan rozpoczął czteroletnie studia w seminarium, ale z powodu problemów z płucami władze wysłały go na wakacje do parafii w Licheniu. Niektórzy mawiali, że „Z takim zdrowiem to raczej trzeba iść na cmentarz, a nie do święceń”, ale Stefan nie poddał się i w 1924 r. przyjął jednak święcenia kapłańskie i został wikarym przy katedrze wrocławskiej. Rozpoczął też studia ekonomiczne i socjologiczne na KUL, a potem przeniósł się na Wydział Prawa Kanonicznego. Po pięciu latach studiów uzyskał stopień doktora.



Stefan Wyszyński jako młody ksiądz.

Stefaniak P., Kardynał Stefan Wyszyński. Człowiek, który poprowadził Kościół i Naród ku wolności, Ciechanów, Przedsiębiorstwo Handlowo-Wydawnicze „Arytoteles”, 2020, 60 s.

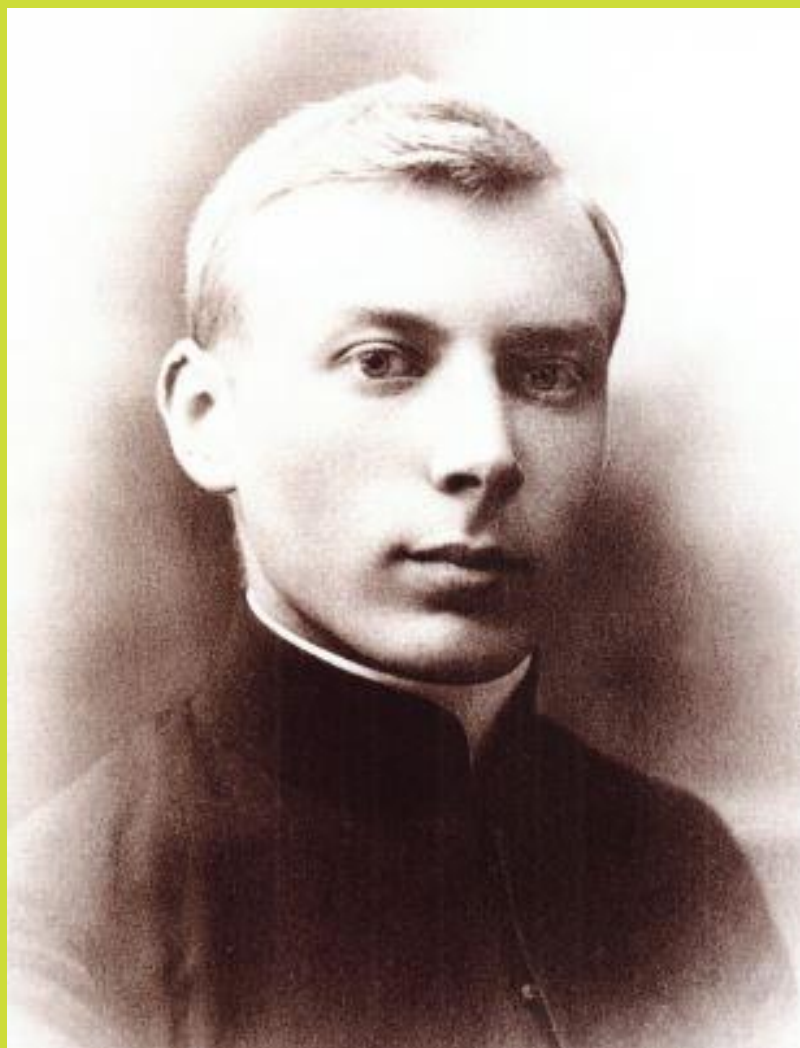
Stefan Wyszyński był bardzo aktywny, dużo czytał i uczył się, ale też udzielał się społecznie. Był redaktorem pisma „Słowo Kujawskie”, działał w Stowarzyszeniu Katolickiej Młodzieży Akademickiej „Odrodzenie” oraz studenckiej „Bratniej Pomocy”. Podróżował po Europie, kształcił się w Rzymie i obserwował życie zwykłych ludzi w krajach Zachodu – głównie Belgii i Francji. Po powrocie otrzymał stanowisko wikarego w katedrze włocławskiej oraz wykładowcy w seminarium wyższym we Włocławku.



Na parafii w Kozłówce

Prymas Tysiąclecia - kardynał Stefan Wyszyński / [kalendarium, biogramy, słownik pojęć, wybór mater., oprac. Janusz Kotański et al. ; red. Dorota Mazek, Anna Piekarska]. - Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej, 2003. - (Teki Edukacyjne IPN.)

Od 1932 r. przez 7 lat był redaktorem naczelnym „Ateneum Kapłańskiego”. Dużo pisał jako dr Zuzelski. Zainteresowania kierował w stronę świata pracy, sytuacji ekonomicznej robotników i zagrożeń ze strony komunizmu. Udzielał się w Chrześcijańskim Uniwersytecie Robotniczym we Włocławku, Chrześcijańskich Związkach Zawodowych (funkcja asystenta) i powołał Katolicki Związek Młodzieży Robotniczej. Założył też sieć Katolickich Uniwersytetów Ludowych. Był też działaczem Akcji Katolickiej. Zasiadał także w Radzie Społecznej przy Prymasie Polski.



Stefan Wyszyński jako kapłan.  
Kuźma M., Błogosławiony kardynał Stefan Wyszyński, Ożarów Mazowiecki, Wydawnictwo Arti,  
2020, 144 s.



# Okres okupacji

W okresie okupacji niemieckiej opuścił Włocławek by uniknąć aresztowania. Pracował jako kapelan niewidomych w Kozłówce i Żułowie (Lubelszczyzna) oraz Laskach. Prowadził też działalność konspiracyjną pod pseudonimem Siostra Cecylia. W jej trakcie brał udział w wykładach dla inteligencji, tajnym nauczaniu na szczeblu akademickim. Ponadto był kapelanem Armii Krajowej i wziął udział w powstaniu warszawskim jako kapelan okręgu Żoliborz-Kampinos i szpitala powstańczego w Laskach. Walczył pod pseudonimem „Radwan III”.

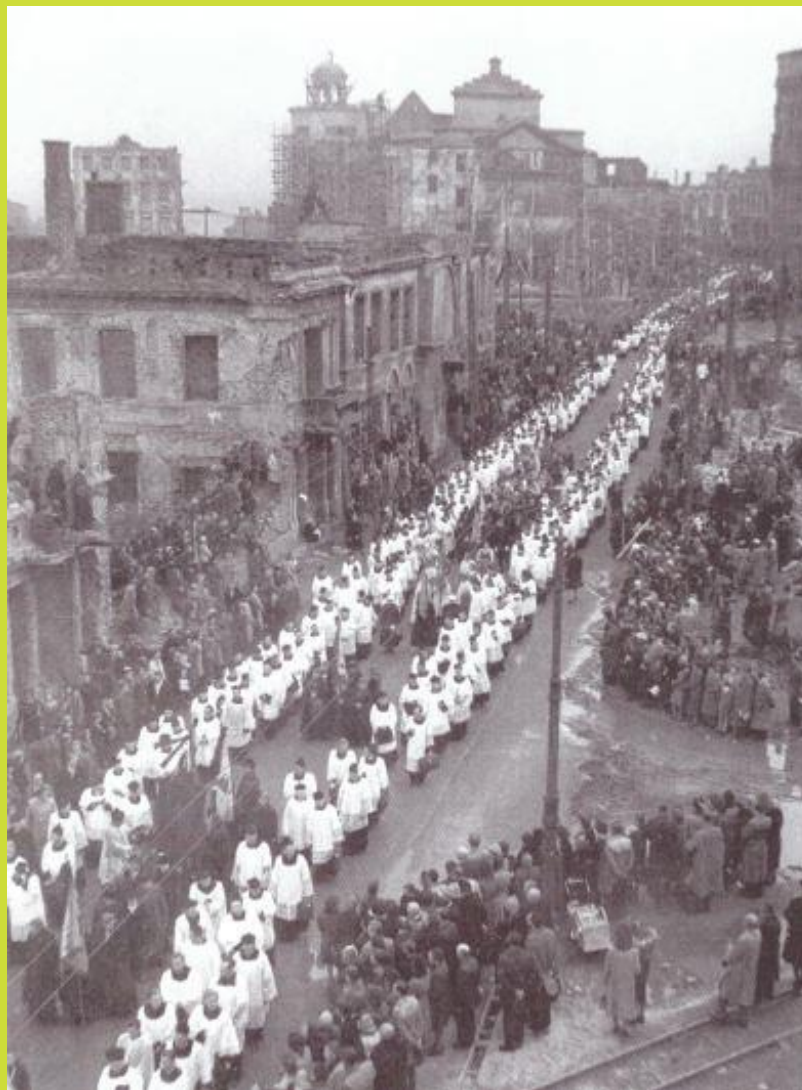


Kardynał August Hlond.

Kuźma M., Błogosławiony kardynał Stefan Wyszyński, Ożarów Mazowiecki, Wydawnictwo Arti, 2020, 144 s.

# Działalność powojenna

Po zakończeniu wojny powrócił do Włocławka. Przystąpił do odnowienia życia religijnego. W marcu 1945 r. został mianowany rektorem Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. W kwietniu 1945 r. mianowano go wikariuszem parafii w Lubrańcu. Był także proboszczem w parafiach w Kłobii i w Zgłowiączce. W sierpniu 1945 r. otrzymał stanowisko kanonika kapituły katedralnej we Włocławku. Rozpoczął wydawanie pisma „Ład Boży”. Powrócił do głoszenia kazań i spowiadania.



Pogrzeb prymasa Augusta Hlonda w zrujnowanej Warszawie.  
Prymas Tysiąclecia - kardynał Stefan Wyszyński / [kalendarium, biogramy, słownik pojęć,  
wybór mater., oprac. Janusz Kotański et al. ; red. Dorota Mazek, Anna Piekarska]. - Warszawa  
: Instytut Pamięci Narodowej, 2003. - (Teki Edukacyjne IPN.)

# Biskup lubelski

W 1946 roku otrzymał nominację na biskupa lubelskiego. Wahał się czy ją przyjąć, ale w końcu zgodził się. Stał się w ten najmłodszym członkiem Episkopatu Polski. Posługę biskupią pełnił w latach 1946-1948. W tym czasie administrował diecezją i był wielkim kanclerzem KUL. Cały czas inwigilował go Urząd Bezpieczeństwa, uważany był bowiem za jednego z najbardziej bezkompromisowych biskupów. Jednocześnie pełnił też ważne funkcje w Episkopacie. Był członkiem ważnych komisji konferencji Episkopatu Polski oraz Rady Głównej RP. Na przełomie lat czterdziestych i pięćdziesiątych Kierował pracami Prymasowskiej Rady Odbudowy Kościołów Warszawy.



Stefan Wyszyński jako biskup lubelski.

Stefaniak P., Kardynał Stefan Wyszyński. Człowiek, który poprowadził Kościół i Naród ku wolności, Ciechanów, Przedsiębiorstwo Handlowo-Wydawnicze „Arystoteles”, 2020, 60 s.

# Arcybiskup

Pomimo tak wielu obowiązków nie zaniedbywał też działań społecznych np. spotkań z harcerzami przy ognisku. Prymas August Hlond w swoim testamencie wyznaczył go na arcybiskupa warszawsko-gnieźnieńskiego i przyszłego prymasa Polski. Papież Pius XII mianował go na te stanowiska. W trakcie podróży na ingres był wielokrotnie zatrzymywany przez milicję. Władze komunistyczne chciały też dokonać zamachu na jego życie kiedy jechał z Gniezna do Warszawy, ale nie udało im się to. Pełnił funkcję ordynariusza na terenie Polski wiernych Kościoła grekokatolickiego i ormiańskiego. Zorganizował struktury kościelne na ziemiach zachodnich.



Biskup lubelski.  
Kuźma M., Błogosławiony kardynał Stefan Wyszyński, Ożarów Mazowiecki, Wydawnictwo Arti,  
2020, 144 s.



# Prymas Polski

W tym czasie nasiliła się bardzo walka komunistycznych władz z Kościołem. Głównym hasłem stał się slogan walki o „nowego socjalistycznego człowieka”. Prymas otrzymał specjalne pełnomocnictwa od papieża, które dawały mu możliwość samodzielnych rządów w kościele polskim (zwłaszcza po śmierci kardynała Sapiiehy w 1951 r.), inicjatywę przy nominacji biskupów, podejmowanie i prowadzenie rozmów z władzami, opiekę nad wiernymi obrządku grekokatolickiego, Polakami na Wschodzie, kapelanami wojskowymi i emigracją polską.



„Księża-patrioci” . Manifestacja w dawnym obozie koncentracyjnym Auschwitz.

Prymas Tysiąclecia - kardynał Stefan Wyszyński / [kalendarium, biogramy, słownik pojęć, wybór mater., oprac. Janusz Kotański et al. ; red. Dorota Mazek, Anna Piekarska]. - Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej, 2003. - (Teki Edukacyjne IPN.)

Walka z Kościołem i próby wyeliminowania go z życia publicznego spowodowały, że prymas stał się rzecznikiem podpisania z władzami porozumienia normującego pozycję katolików w państwie. Powołano Komisję Mieszaną i 14 kwietnia 1950 r. podpisano dokument, który regulował wszystkie sporne kwestie. Mimo to władze komunistyczne nie zaprzestały walki z Kościołem. Nadal rugowano religię ze szkół, aresztowano duchownych, tworzono ruch księży-patriotów i wprowadzano drastyczne rozporządzenia antykościelne. W 1950 r. władze skonfiskowały majątek organizacji charytatywnej „Caritas” oraz wszelkie nieruchomości kościelne.



„Księża-patrioci”

Prymas Tysiąclecia - kardynał Stefan Wyszyński / [kalendarium, biogramy, słownik pojęć, wybór mater., oprac. Janusz Kotański et al. ; red. Dorota Mazek, Anna Piekarska]. - Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej, 2003. - (Teki Edukacyjne IPN.)

Kościół chciał współpracować z państwem. W tym celu zobowiązał się do przestrzegania ładu państwowego, nie krytykowania kolektywizacji, potępienia „bandytyzmu” oraz podjęcia starań na rzecz ustanowienia stałych diecezji na ziemiach zachodnich i północnych. Władze zaś obiecały utrzymanie religii w szkole publicznej, zachowanie istniejących szkół zakonnych, tytułów prasy katolickiej. Wszystko to nie przyniosło rezultatów. Nadal biskupi byli usuwani z ziem zachodnich i północnych, a niektórzy nawet aresztowani, młodzież zmuszano do udziału w organizacjach ateistycznych, zamykano niższe seminaria oraz wspierano ruch tzw. księży-patriotów współpracujących z władzami komunistycznymi.



Proces kurii krakowskiej w 1953 r.

Prymas Tysiąclecia - kardynał Stefan Wyszyński / [kalendarium, biogramy, słownik pojęć, wybór mater., oprac. Janusz Kotański et al. ; red. Dorota Mazek, Anna Piekarska]. - Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej, 2003. - (Teki Edukacyjne IPN.)

Prymas bardzo cierpiał z powodu tych szykan. Tym bardziej, że prasa komunistyczna zarzucała mu kierowanie się niepolskimi interesami. Ponadto na osoby duchowne spadały bezpośrednio szykany w postaci aresztowań. Wielu kapłanów, braci i sióstr zakonnych trafiało do komunistycznych więzień. W 1952 r. papież Pius XII nadał księdzu Prymasowi godność kardynalską. Władze jednak odmówiły wydania paszportu, by mógł wyjechać do Rzymu i uroczyście w trakcie konsystorza odebrać kapelusz kardynalski. 9 lutego 1953 r. władze wydały dekret, by kapłani i biskupi składali ślubowanie na wierność Polsce Ludowej.



Papież Pius XII.

Kuźma M., Błogosławiony kardynał Stefan Wyszyński, Ożarów Mazowiecki, Wydawnictwo Arti, 2020, 144 s.



DOWÓD OSOBISTY

1. Nazwisko Wyszyński  
2. Imiona Stefan

3. Nazwisko panieńskie



RYSOPIS  
Wysoki  
niebieskie  
złoty  
złoty szalik  
złoty paliszk

Stefan Konstant Wyszyński  
Własnoręczny podpis

AP 2082091

4. Imiona rodziców Stamislav Juliamna  
3 sierpnia 1901 r.  
5. Data urodzenia  
Luzela Ostrów Maz.  
6. Miejsce urodzenia / miejscowość - powiat /  
Kanalar  
7. Stan cywilny  
duchowny  
8. Zawód  
KM MO Warszawa  
9. Organ wydający dowód osobisty



Komendant MO

St. Tarnowski

19 września 1962 r.

Data wydania

AP 2082091

Dowód osobisty kardynała Stefana Wyszyńskiego.

Kuźma M., Błogosławiony kardynał Stefan Wyszyński, Ożarów Mazowiecki, Wydawnictwo Arti, 2020, 144 s.

Prymas napisał słynny już dziś list-memoriał, w którym sprzeciwił się tego typu praktykom. Przeszedł on do historii jako „Non possumus” – z łaciny „Nie możemy”. Potem w trakcie procesji Bożego Ciała ujawnił fragmenty tego listu. Władze postanowiły zareagować i w nocy 25 września 1953 r. prymas został aresztowany. Do jego warszawskiej rezydencji przy ul. Miodowej 17 przyjechali funkcjonariusze UB i zabrali go. Przebywał w różnych miejscach – w Rywałdzie, Stoczku Warmińskim, Prudniku Śląskim, a od końca 1955 r. w Komańczy. Tam znajdował się czynny klasztor Sióstr Nazaretanek.



Wyposażenie celi prymasa w Komańczy podczas okresu internowania,  
wśród niego zdjęcie małego Stefana z matką.

Kuźma M., Błogosławiony kardynał Stefan Wyszyński, Ożarów Mazowiecki, Wydawnictwo Arti, 2020, 144 s.

Władze chciały postawić kardynała Wyszyńskiego przed sądem, ale w końcu zrezygnowały z tego. Cały czas był inwigilowany (agenci o pseudonimach: „Krystyna” i „Ptaszyńska”) oraz podsłuchiwany (agent „Truteń”). Najbliżsi współwięźniowie byli agentami bezpieki, a komendant „Obiektu 123” (kryptonim klasztoru w Stoczku Warmińskim) przesyłał codzienne raporty. Prymas reagował na to bez nienawiści. Kiedy zmarł Bierut, nie cieszył się z tego faktu, ale w duchu Miłosierdzia odpuścił mu winy.

Sprawozdanie

z pobytu ss. Prymasa w Mszynie w dniu 25-go listop. 1968r.

Funkcjonalnie o godz. 16-iej przyjechał Prymas. Kapłan chorągwi i około 2000 wiernych przed Mszynie powitało Prymasa niech syje i sto lat. W kościele powitał przedstawiciel admi. diecezji ks. Kuliszewski Alb. sy. 200 fragmenty: prawie trzy lata i dwa miesiące minęło od odjęcia z urzędowania władzy ekonomicznej. Wron bezprawa i przemocy spadł na naszyty kościół katolicki, zawsze znaczyły najbardziej narodziła się od przemocy na cierpienie. Po przedstawieniu chor wron wiernymi odpiswali kilka pieśni. Fotem weszła na ambonę Prymas i wygłosił przedstawienie odczytanie. In. se przes te trzy lata w odosobnieniu dużo się zmieniło, ile dygnitarzy, dostojników odessio, cała prawda głoszona przez lata obiegła okazała się fałszem, nieprawdą, nie ma jej, ja zatoniał jestem, wśród was, nie się nie zbawiałem, żadnej litery prawa kanonicznego i ewangelii nie srodziłem i ostato się, powiedzied magę, że już nie jedyną burzą kościoła w swych dziejach przeszedł i ostato, tysiąc latie bydniesz w niedługim czasie obchodzić. Te lata przemocy wiele powiedzied, że zjednoczyliśmy i swarli się wokół kościoła. In więcej walony się z krytyką, chce się go swalić, to już odwrótnie działa, tak to się w naszym orodnie strwaliło, że nie ma innego wyjdzie. Rozmawialem z jednym politykiem z zagranicy, który wiele odwiedził i który powiedział, że Polaka się ureligijalizuje i to jest prawda. W dalszym przedstawieniu Prymas drągowił za modlitwy w intencji jego, że to go włączniacie i utrzymacie na duchu nawołując do spokoju i pracy. Przystąpił odwi dalej tylko podziwił wiernych tej parafii. Następnie Prymas podziwił chorągwie chóra i odczytanie różańca, chór i wierni odpiswali "Bene uos Polozeg"

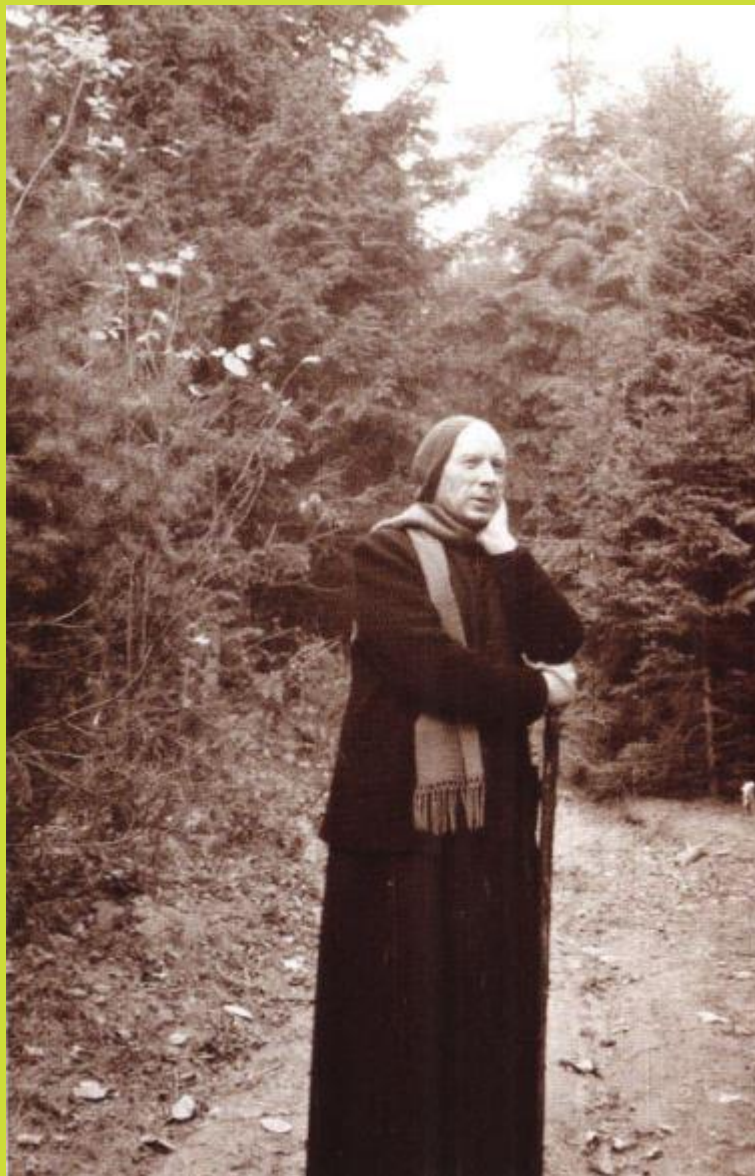
Praktyczna wierzących około 10000 osób oczyła pod. Bazylika odosobromana flagami ciemno czerwonymi i białymi, ilustrowana dwoma reflektorami. Dwa godzinami na swętaśtro spowodowały, że słychać było w przedmiotu 100 str.

*Wskazywanie*  
Kierownik Referatu

Sprawozdanie kierownika Referatu do Spraw Wyznań na temat pobytu prymasa w jednym z kościołów w Warszawie.

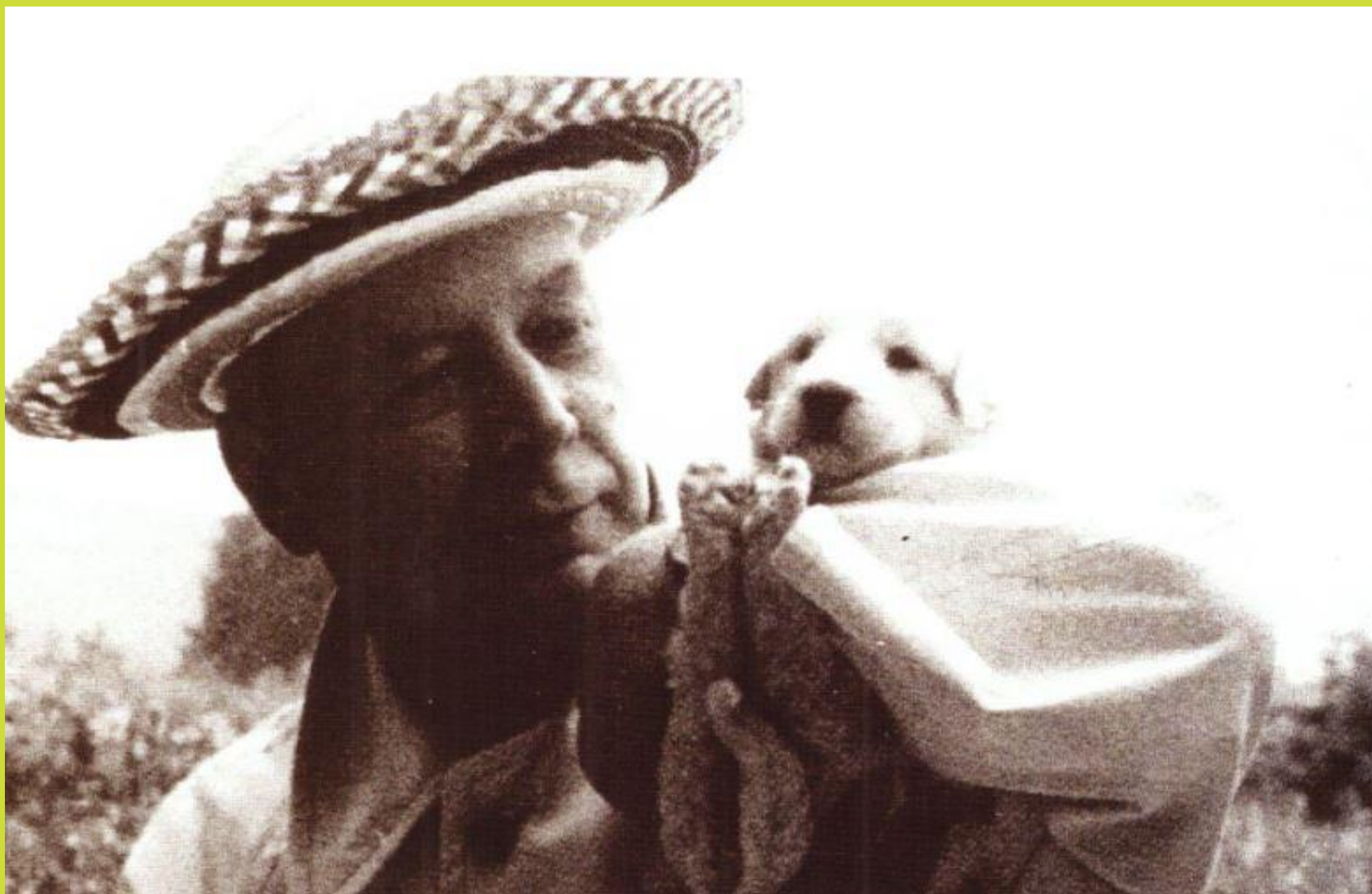
Prymas Tysiąclecia - kardynał Stefan Wyszyński / [kalendarium, biogramy, słownik pojęć, wybór mater., oprac. Janusz Kotański et al. ; red. Dorota Mazek, Anna Piekarska]. - Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej, 2003. - (Teki Edukacyjne IPN.)

Prymas w okresie swojego uwięzienia nie tracił sił na użalanie się nad swoim losem. Czas ten poświęcił na przygotowanie i wprowadzenie w życie wielkich inicjatyw. Opracował w nowej formie Jasnogórskie Śluby Narodu. Zostały one odczytane w święto Matki Boskiej Częstochowskiej 26 sierpnia 1956 r. Opracował program Wielkiej Nowenny połączony z peregrynacją kopii obrazu Czarnej Madonny w parafiach. Celem peregrynacji było przygotowanie do obchodów Tysiąclecia Chrztu Polski.



Samotne spaceru prymasa.

Kuźma M., Błogosławiony kardynał Stefan Wyszyński, Ożarów Mazowiecki, Wydawnictwo Arti, 2020, 144 s.



Ksiądz Prymas ze swoim ulubionym psem.

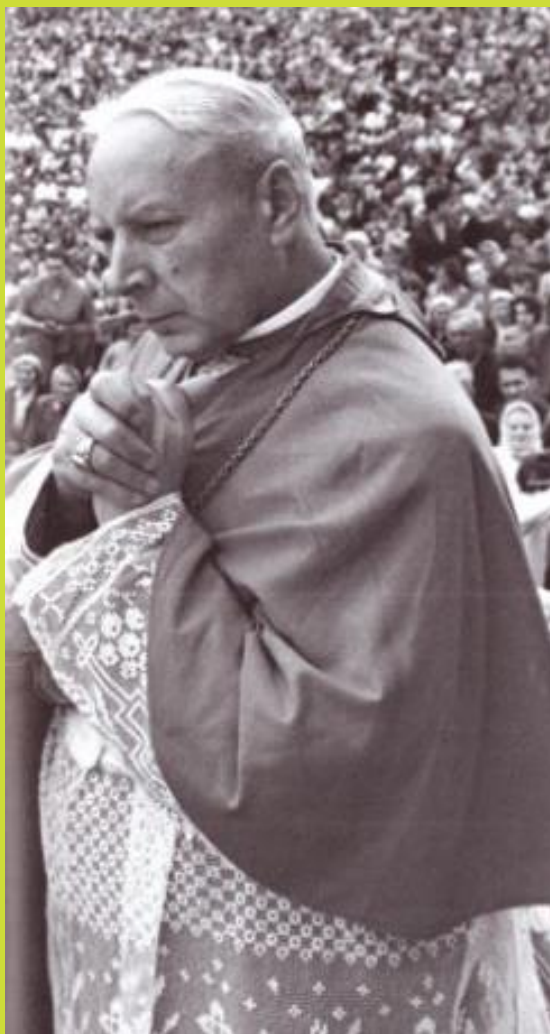
Kuźma M., Błogosławiony kardynał Stefan Wyszyński, Ożarów Mazowiecki, Wydawnictwo Arti, 2020, 144 s.



Obchody Roku Milenijnego 1966 odbyły się na Jasnej Górze. Punktem kulminacyjnym było uroczyste oddanie narodu w macierzyńską niewolę Maryi za wolność Kościoła w Polsce i na świecie. Program Wielkiej Nowenny charakteryzował olbrzymi rozmach oraz dobór różnorodnych form. W 1956 r. prymas wsparł swym autorytetem ekipę Władysława Gomułki, chociaż nie liczył, że nowy I sekretarz zmieni jakoś radykalnie politykę wyznaniową państwa. Prymas bardziej dbał o dobro narodu w obliczu groźby interwencji sowieckiej.



Centralne uroczystości milenijne w Warszawie; na lewo od prymasa Wyszyńskiego abp. Wojtyła; 24 czerwca 1966 r. Żywczak K., Kardynał Stefan Wyszyński. Biografia prymasa Tysiąclecia, Bielsko- Biała, Wydawnictwo Dragon, 2020, 191 s.



Msza św. Na wałach jasnogórskiego klasztoru; 15 sierpnia 1966.  
Żywczak K., Kardynał Stefan Wyszyński. Biografia prymasa Tysiąclecia, Bielsko- Biała,  
Wydawnictwo Dragon, 2020, 191 s.

W 1968 r. Prymas wystąpił przeciw antyżydowskiej kampanii władz PRL. Uważał, że nie przyniesie ona dobrych rezultatów, ale zaszkodzi dobremu imieniu Polski. Krytykował też organizacje katolickie uznawane przez władze komunistyczne np. stowarzyszenie PAX za nielojalną postawę wobec Episkopatu. Wspierał też duchowo przy pomocy lokalnych kapłanów ludność z różnych części kraju np. w 1970 zapewnił o solidarności i modlitwie wiernych z Wybrzeża. Prymas był cały czas atakowany przez media ówczesnej Polski np. w związku z listem biskupów polskich do niemieckich wysłanego na koniec II Soboru Watykańskiego – w 1965 r.



Spotkanie ze stoczniowcami i ich rodzinami w Gdańsku.

Prymas Tysiąclecia - kardynał Stefan Wyszyński / [kalendarium, biogramy, słownik pojęć, wybór mater., oprac. Janusz Kotański et al. ; red. Dorota Mazek, Anna Piekarska]. - Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej, 2003. - (Teki Edukacyjne IPN.)

Prymasa atakowano za konserwatyzm i przywiązanie do kultu Maryjnego oraz za nieudany dialog między PRL a Watykanem. Odmówiono mu wydania paszportu np. w 1966 r. w związku z obchodami tysiąclecia chrztu Polski i w 1967 r. w związku z Synodem Biskupów. Na świecie prymas obdarzany był powszechnym szacunkiem i wsparciem, tym bardziej, że nie był utożsamiany z żadną frakcją w kościele powszechnym – ani grupą „nadreńską” postępowych biskupów z krajów Europy zachodniej (przez które przepływa rzeka Ren), ani frakcją konserwatywną wspieraną przez część biskupów z Ameryki Południowej.



Prymas Stefan Wyszyński w Rzymie.

Prymas Tysiąclecia - kardynał Stefan Wyszyński / [kalendarium, biogramy, słownik pojęć, wybór mater., oprac. Janusz Kotański et al. ; red. Dorota Mazek, Anna Piekarska]. - Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej, 2003. - (Teki Edukacyjne IPN.)

W latach 1974-1976 w kościele św. Krzyża w Warszawie prymas wygłosił cykl kazań, w których stanął w obronie praw narodu do edukacji, w tym katechizacji dzieci i młodzieży, prawa do godnej pracy, do podnoszenia swej wiedzy, prawa Kościoła do budowy nowych świątyń, a wiernych do swobodnego wyrażania swych przekonań. Ponadto skrytykował władze za poprawki do konstytucji uchwalone w 1976 r., które wprowadzały monopol PZPR. Pomagał też uwięzionym i represjonowanym za przekonania polityczne np. Maciejowi Grzywaczewskiemu lub Wojciechowi Arkuszewskiemu.





Prymas Stefan Wyszyński.

Prymas Tysiąclecia - kardynał Stefan Wyszyński / [kalendarium, biogramy, słownik pojęć, wybór mater., oprac. Janusz Kotański et al. ; red. Dorota Mazek, Anna Piekarska]. - Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej, 2003. - (Teki Edukacyjne IPN.)

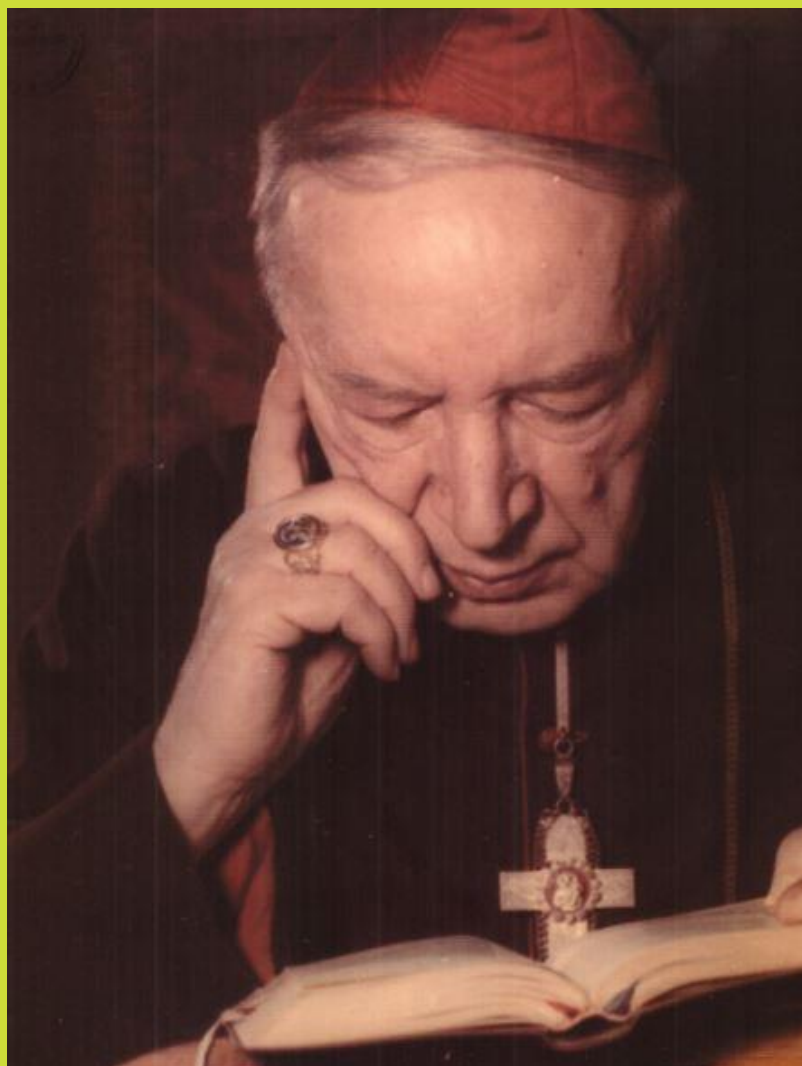
Unia Demokratyczno-Chrześcijańska na Zachodzie i grupa posłów dwukrotnie zgłosiły osobę Prymasa do Pokojowej Nagrody Nobla, ale bezskutecznie. W lipcu 1974 r. władze watykańskie postanowiły nawiązać stałe kontakty z władzami PRL. Rozmowy były prowadzone już wcześniej jednak bez konsultacji z prymasem. Celem dialogu było ustanowienie przedstawicielstwa Watykanu w Polsce. Prymas sprzeciwił się temu. Wiedział, że wszelkie porozumienia będą bezskuteczne, ponieważ celem komunistów było zniszczenie Kościoła. Jednak decyzja zapadła i prymas przyjął ją.



W czasie wakacji w Siwcówce.

Prymas Tysiąclecia - kardynał Stefan Wyszyński / [kalendarium, biogramy, słownik pojęć, wybór mater., oprac. Janusz Kotański et al. ; red. Dorota Mazek, Anna Piekarska]. - Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej, 2003. - (Teki Edukacyjne IPN.)

Postarał się jednak, aby do rozmów dopuszczono również Episkopat Polski. W końcu rozpoczęły się trójstronne rozmowy. Watykan chciał na stałe ustanowić swoje przedstawicielstwo w Warszawie. Sytuacja jednak rozwinęła się zupełnie inaczej. W 1978 r. zmarł papież Paweł VI, a po nim wybrano Jana Pawła I, który również po miesiącu zmarł. Wówczas nowym papieżem został Karol Wojtyła przyjmując imię Jan Paweł II. Zdecydował on o zerwaniu rozmów i podobnie jak prymas uznał, że takie porozumienie wzmocniłoby władzę komunistyczną, a nie przyniosło pożytku Kociółowi w Polsce.



Prymas Polski Stefan Wyszyński.

Prymas Tysiąclecia - kardynał Stefan Wyszyński / [kalendarium, biogramy, słownik pojęć, wybór mater., oprac. Janusz Kotański et al. ; red. Dorota Mazek, Anna Piekarska]. - Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej, 2003. - (Teki Edukacyjne IPN.)

Prymas wspierał utworzony w 1978 r. NSZZ „Solidarność” i publicznie opowiedział się za prawem robotników do własnej reprezentacji zawodowej. Wsparł także rolników, którzy chcieli zarejestrować „Solidarność Wiejską”. Stał się też najbliższym współpracownikiem Lecha Wałęsy i doprowadził do spotkania przewodniczącego związku z papieżem.

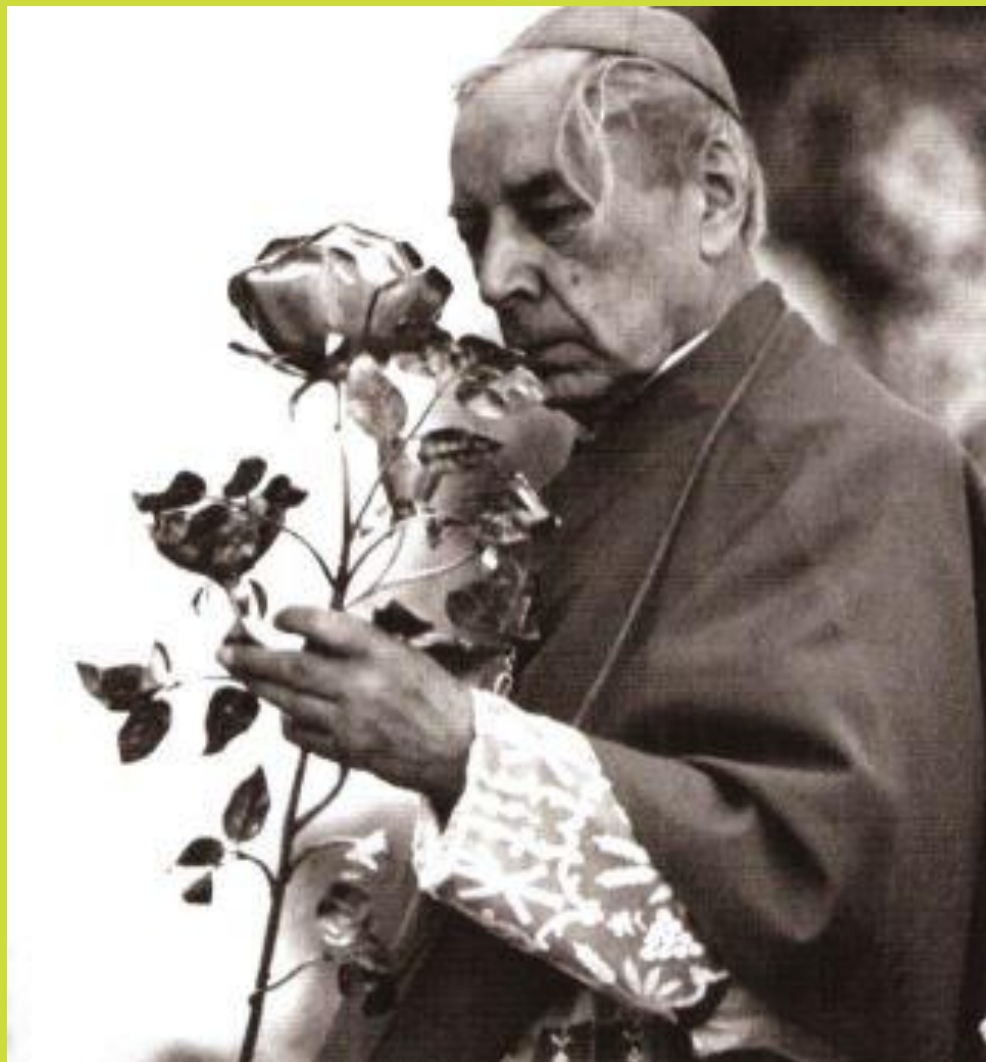


Spotkanie delegacji NSZZ „Solidarność” z prymasem Polski Stefanem Wyszyńskim po zakończeniu strajku w Stoczni Gdańskiej.

Stefaniak P., Kardynał Stefan Wyszyński. Człowiek, który poprowadził Kościół i Naród ku wolności, Ciechanów, Przedsiębiorstwo Handlowo-Wydawnicze „Arystoteles”, 2020, 60 s.

W 1981 r. prymas zapadł na śmiertelną chorobę. W maju ostatni raz spotkał się z biskupami. Tuż przed śmiercią rozmawiał telefonicznie z postrzelonym 13 maja 1981 r. Janem Pawłem II, który przebywał w klinice Gemelli. W dniu 28 maja 1981 r. nad ranem prymas zmarł. Osiem lat później rozpoczął się jego proces beatyfikacyjny. 6 lutego 2001 r. w archikatedrze św. Jana w Warszawie prymas Józef Glemp podpisał akt zamykający diecezjalny etap procesu. Akta zostały przekazane do Watykanu.





Prymas z różą podczas pielgrzymki papieża Jana Pawła II do Polski  
Stefaniak P., Kardynał Stefan Wyszyński. Człowiek, który poprowadził  
Kościół i Naród ku wolności, Ciechanów, Przedsiębiorstwo  
Handlowo-Wydawnicze „Arystoteles”, 2020, 60 s.

# Prymas – św. Jan Paweł II

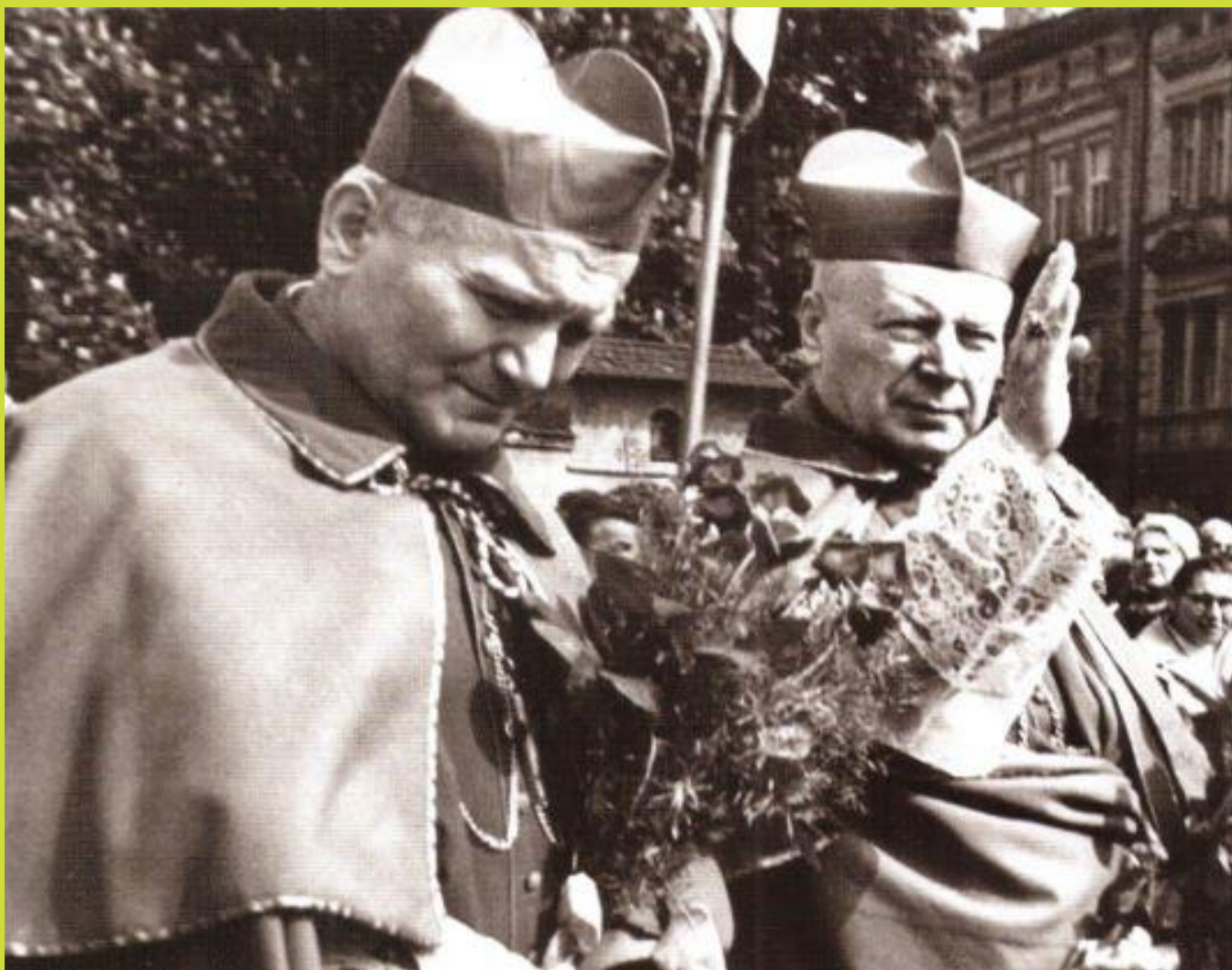
W latach 60. władze PRL wytypowały Karola Wojtyłę jako głównego kandydata, który może stać się silnym przeciwnikiem prymasa Wyszyńskiego. Ponadto komuniści łudzili się, że Karolem Wojtyłą będzie łatwiej sterować. Bardzo pomylili się w swoich przewidywaniach. Karol Wojtyła szedł drogą podobną do drogi prymasa. Został biskupem krakowskim w wieku 43 lat i był jednym z najmłodszych członków Episkopatu. Tak samo jak jego przełożony widział sytuację Kościoła w Polsce. Występowały między nimi rozbieżności w podejściu do wielu kwestii, ale to rozumiały, ponieważ byli przedstawicielami różnych środowisk.



Obchody Millenium Chrztu Polski.

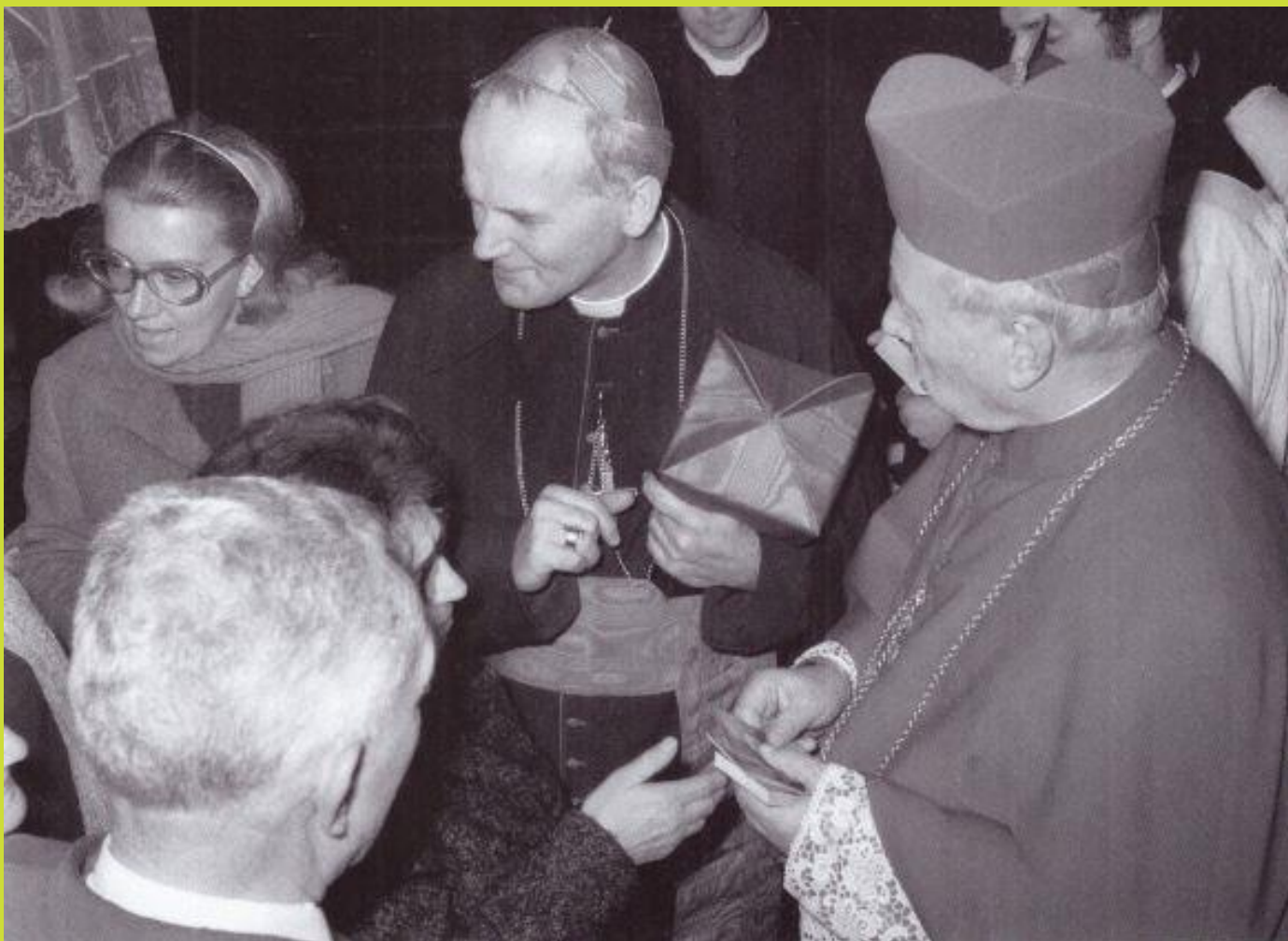
Kuźma M., Błogosławiony kardynał Stefan Wyszyński, Ożarów Mazowiecki, Wydawnictwo Arti, 2020, 144 s.

Prymas wychował się w rodzinie chłopskiej jeszcze pod zaborami, przeżył dwie wojny światowe, z mniejszym entuzjazmem przyjmował postanowienia Soboru Watykańskiego II. Karol Wojtyła był młodszy, urodził się w wolnej Polsce i łatwiej akceptował nowe zmiany w Kościele. Łączyło ich jednak o wiele więcej: utrata matki w młodym wieku, kult Maryi, patriotyzm, troska o Kościół, brak zgody na laicyzację społeczeństwa i politykę PRL. Prymas w trakcie swojej posługi współpracował i wspierał najpierw biskupa, arcybiskupa, a potem kardynała Karola Wojtyłę.



Ksiądz kardynał Karol Wojtyła i prymas Polski Stefan Wyszyński w procesji św. Stanisława z Wawelu na Skałkę. Stefaniak P., Kardynał Stefan Wyszyński. Człowiek, który poprowadził Kościół i Naród ku wolności, Ciechanów, Przedsiębiorstwo Handlowo-Wydawnicze „Arystoteles”, 2020, 60 s.

W 1963 r. to Karol Wojtyła był faworytem prymasa do funkcji biskupa krakowskiego. Przyszły papież natomiast nigdy nie okazywał choćby najmniejszej oznaki niezadowolenia lub odstępstwa od drogi Episkopatu. Zawsze pozostawał w cieniu Stefana Wyszyńskiego. W 1967 r. prymas odmówił udziału w spotkaniu dyplomatycznym z prezydentem Francji de Gaulle'm podczas jego wizyty w Polsce. Obawiał się, że ktoś może to odebrać jako poparcie dla władz PRL. Wówczas Karol Wojtyła wyjechał nagle do Wrocławia, aby nie musieć witać gościa w drzwiach katedry wawelskiej.

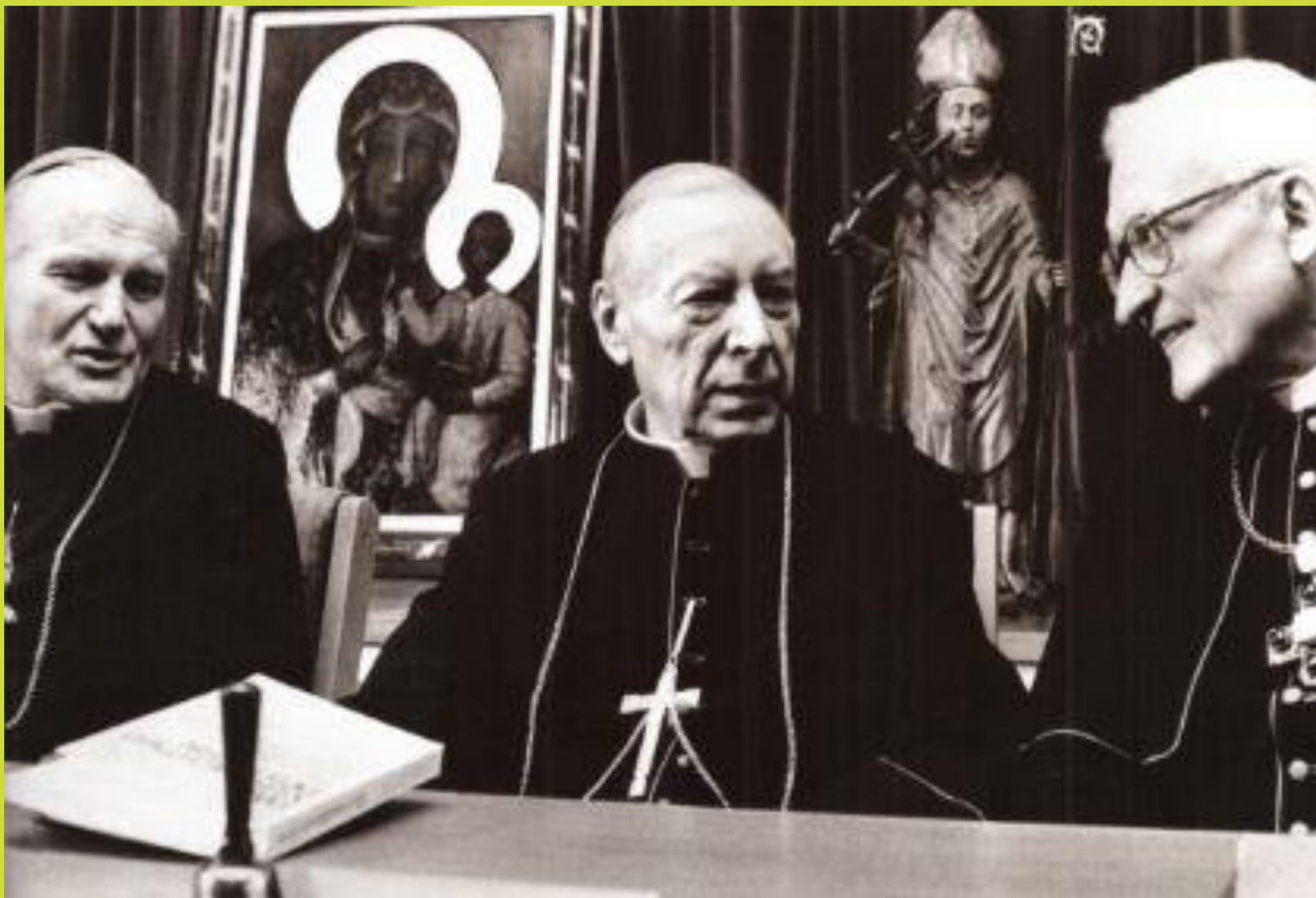


Metropolita krakowski Karol Wojtyła z kardynałem Stefanem Wyszyńskim podczas uroczystości beatyfikacji Maksymiliana Kolbego.

Stefaniak P., Kardynał Stefan Wyszyński. Człowiek, który poprowadził Kościół i Naród ku wolności, Ciechanów, Przedsiębiorstwo Handlowo-Wydawnicze „Arystoteles”, 2020, 60 s.

Kiedy władze odmówiły prymasowi paszportu na synod w Rzymie, Karol Wojtyła okazał z nim solidarność i pozostał w kraju. Prywatnie przyszły papież również okazywał szacunek i oddanie prymasowi. W trakcie rozmów z kardynałami włoskimi Karol Wojtyła wyraził zdziwienie, że „we Włoszech tak niewielu kardynałów jeździ na nartach, bo w Polsce robi to 40% purpuratów”. Jeden z Włochów zauważył, że w Polsce jest tylko dwóch kardynałów. Wówczas Karol odpowiedział, że „to prawda, ale kardynała Wyszyńskiego należy liczyć jako 60%”.

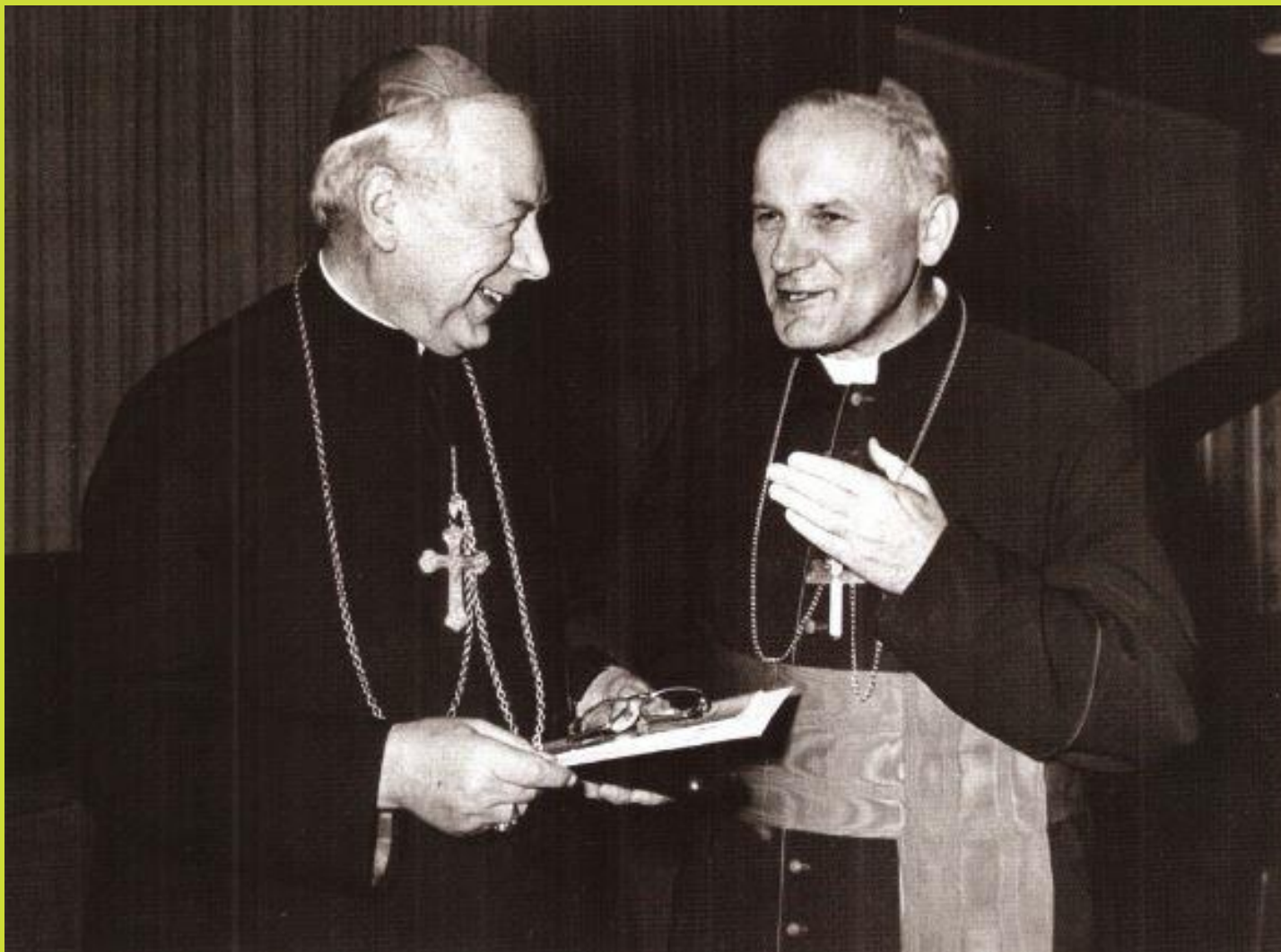




Wizyta kardynała w Fuldzie i w Kolonii

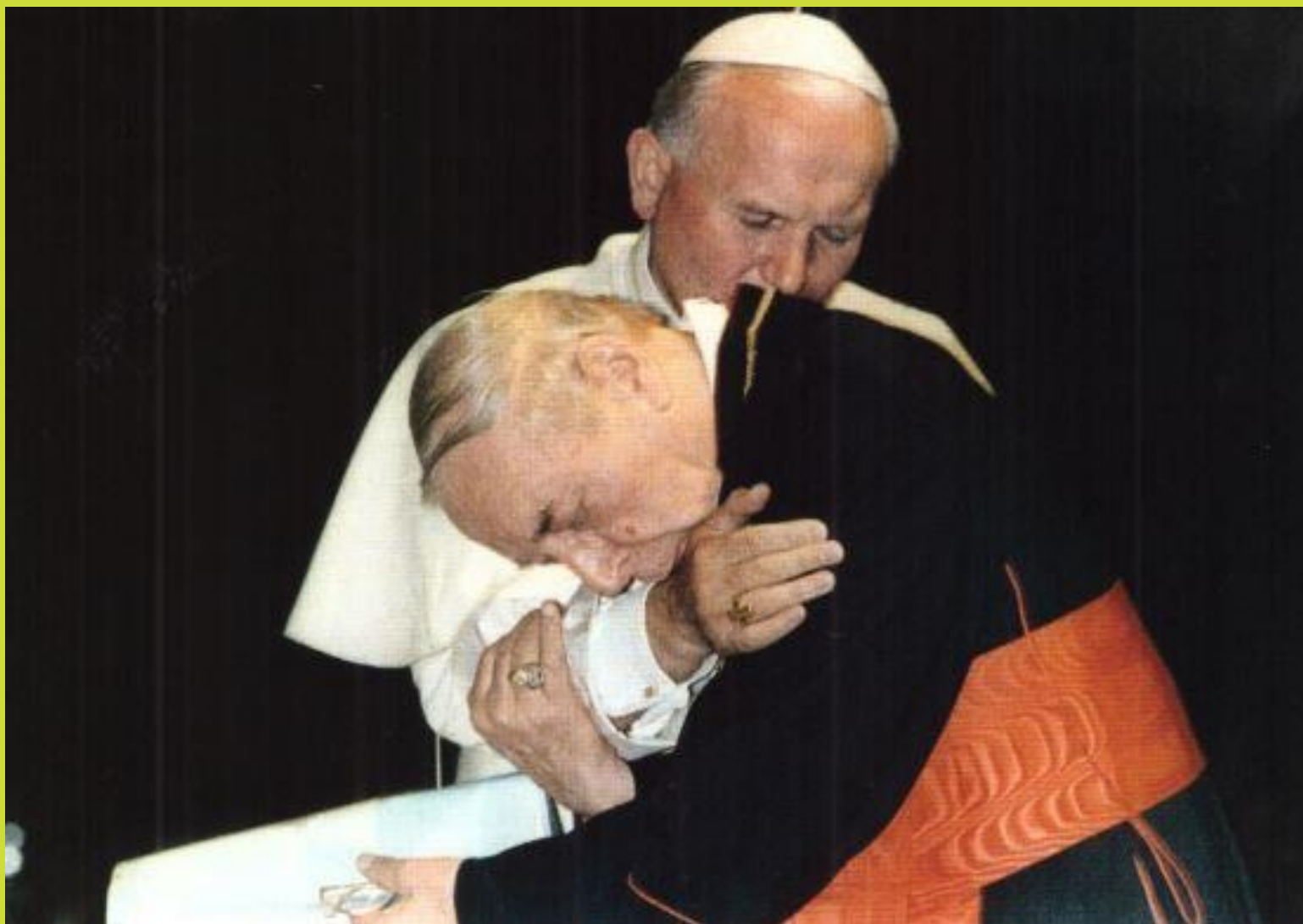
Stefaniak P., Kardynał Stefan Wyszyński. Człowiek, który poprowadził Kościół i Naród ku wolności, Ciechanów, Przedsiębiorstwo Handlowo-Wydawnicze „Arystoteles”, 2020, 60 s.

Prymas doceniał natomiast w Karolu Wojtyła siłę wiary i niepospolity intelekt. Widział też niepospolite talenty w rozwiązywaniu sporów i radzeniu sobie z problemami, które sprawiała władza. Czasem dochodziło do sytuacji konfliktowych jak w momencie nominacji rektora polskiego kościoła św. Stanisława w Rzymie. Zgodnie ze statutem świątyni kandydata przedstawiał biskup krakowski, a nominował wikariusz diecezji. Tym razem zrobił to prymas. Odwołanie nominacji prymasa podważyłoby jego autorytet, z drugiej jednak strony biskup krakowski nie chciał tracić swych uprawnień. Dlatego zmieniono statut w taki sposób, aby nominacja zależała zarówno od prymasa, jak i od biskupa.



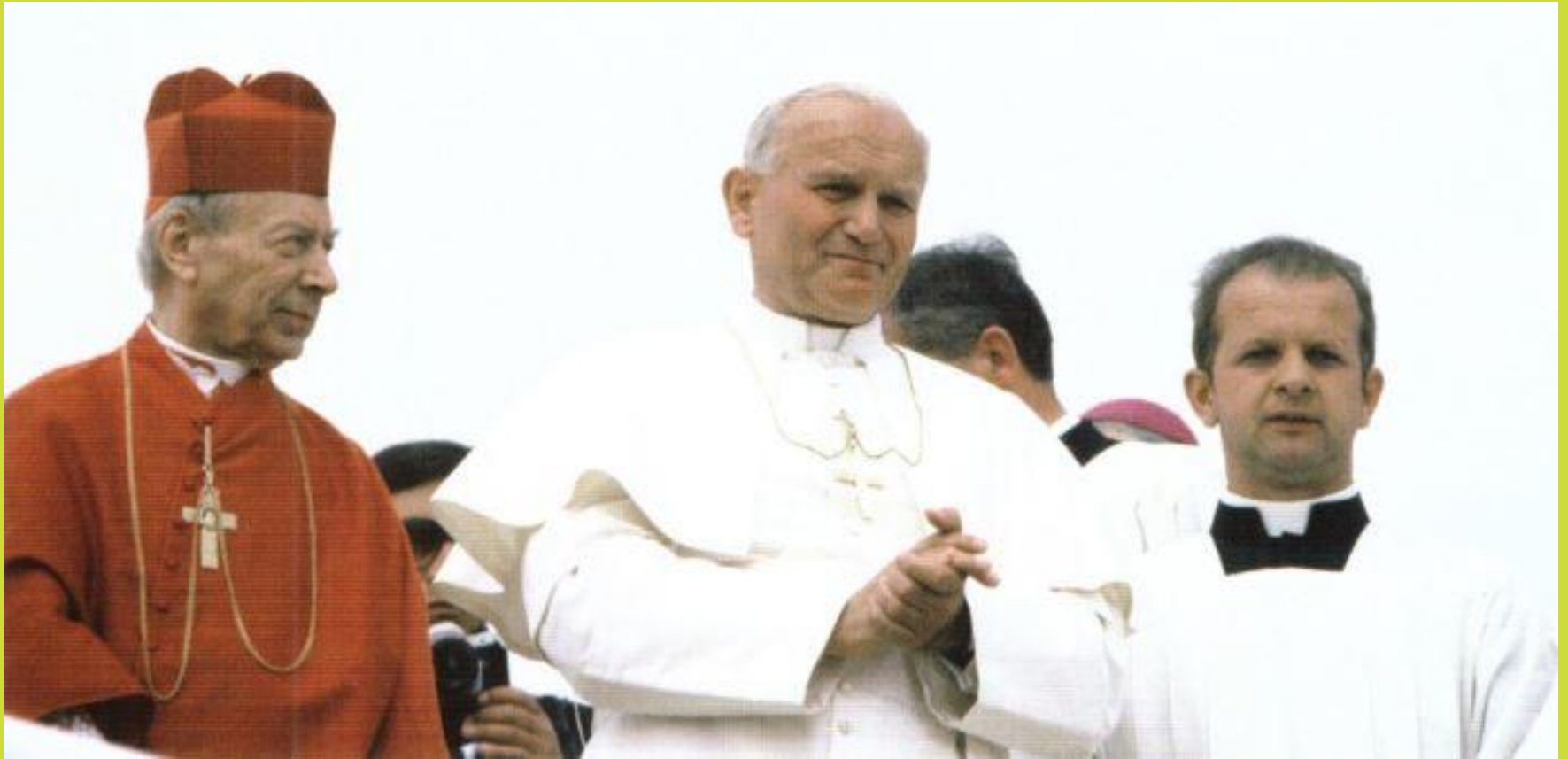
Ksiądz kardynał Karol Wojtyła i prymas Polski Stefan Wyszyński, Kraków, rok 1975.  
Stefaniak P., Kardynał Stefan Wyszyński. Człowiek, który poprowadził Kościół i Naród  
ku wolności, Ciechanów, Przedsiębiorstwo Handlowo-Wydawnicze „Arystoteles”, 2020, 60 s.

Karol Wojtyła mimo równorzędności (obaj z prymasem byli kardynałami) zawsze okazywał szacunek, nawet gdy spotykali się prywatnie, gdy metropolita krakowski odwiedzał prymasa by złożyć mu życzenia urodzinowe i spędzić z nim kilka dni. W tym czasie śpiewali przy ognisku, dyskutowali i spacerowali. Papież do końca życia pamiętał o kardynale Wyszyńskim. Wybór Karola Wojtyły bardzo pomógł prymasowi w pracy. Tracił przyjaciela, ale zyskiwał sojusznika w walce z urzędnikami watykańskimi. Już nie musiał im tłumaczyć o sytuacji Kościoła w Polsce, bo papież ją bardzo dobrze znał i rozumiał.



Wzajemne podziękowanie papieża Jana Pawła II i prymasa Wyszyńskiego za lata służby Kościołowi i Polakom. Kuźma M., Błogosławiony kardynał Stefan Wyszyński, Ożarów Mazowiecki, Wydawnictwo Arti, 2020, 144 s.

W trakcie drugiego konklawe prymas początkowo nie uważał, że biskup krakowski może być liczącym się kandydatem. Gdy jednak zorientował się, że elektorzy poważnie rozważają kandydaturę Karola Wojtyły, zaczął intensywnie przekonywać ich do tego wyboru. Przed drugim głosowaniem powiedział Karolowi Wojtył: „Jeśli wybór się dokona, bardzo proszę przyjąć”. Papież potem wspominał. „Bardzo mi pomogło. Nigdy bym go nie przyjął bez zdania Prymasa. Uważałem to za rozkaz. Bo nie zostawiłbym go tam samego w wojującym komunizmie”.



Pierwsza pielgrzymka papieża Jana Pawła II do Polski – Msza św. na krakowskich Błoniach. Stefaniak P., Kardynał Stefan Wyszyński. Człowiek, który poprowadził Kościół i Naród ku wolności, Ciechanów, Przedsiębiorstwo Handlowo-Wydawnicze „Arystoteles”, 2020, 60 s.

# Dorobek piśmienniczy

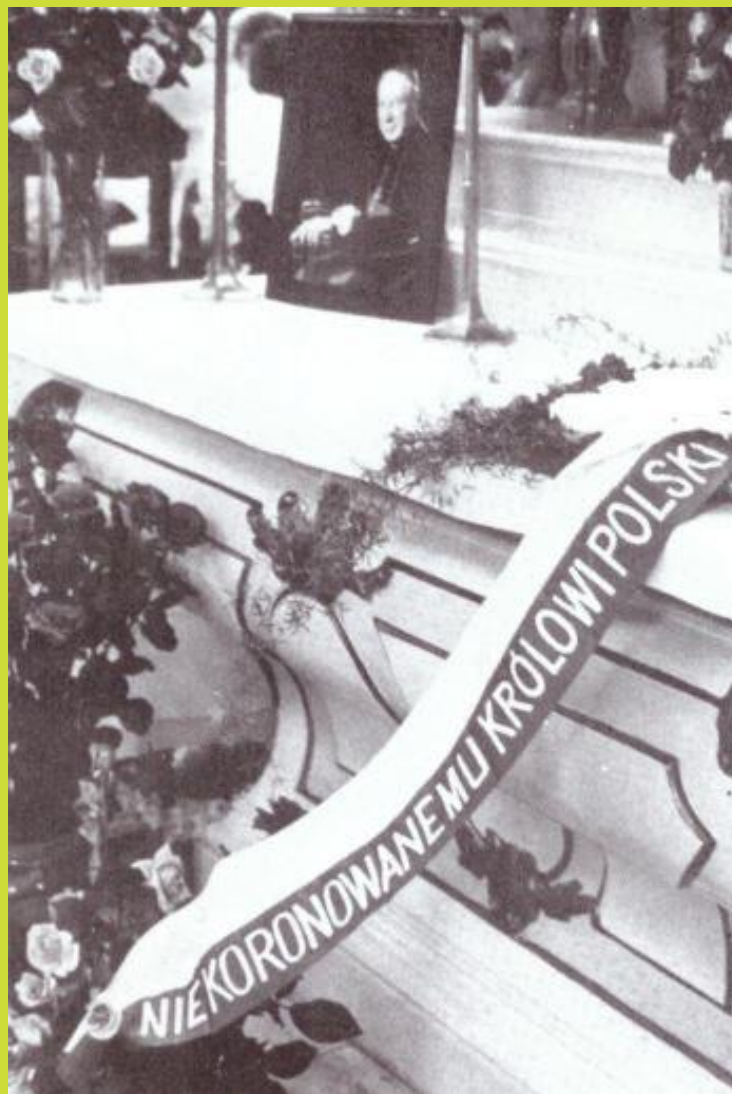
Dorobkiem Prymasa zajmuje się Prymasowski Instytut Jasnogórskich Ślubów Narodu. W trakcie swojej posługi kapłańskiej na różnych szczeblach kariery kościelnej Prymas pozostawił po sobie bogaty dorobek piśmienniczy. Zawiera on zbiory homilii, listów pasterskich i innych prac: „Miłość i sprawiedliwość” (1940), „Duch pracy ludzkiej. Myśli o wartości pracy” (1946) „W światłach tysiąclecia” (1961), „Kazania świętokrzyskie” (t. 1-3 1974-1976), „Listy pasterskie Prymasa Polski: 1946-1974” (1975), „Ojciec nasz” (1978), „Listy pasterskie Prymasa Polski i episkopatu: 1975-1981” (1988), „Nauczanie społeczne” (1990).





Pogrzeb prymasa w Warszawie 1981 r.  
Prymas Tysiąclecia - kardynał Stefan Wyszyński / [kalendarium, biogramy, słownik pojęć, wybór mater.,  
oprac. Janusz Kotański et al. ; red. Dorota Mazek, Anna Piekarska]. - Warszawa : Instytut Pamięci  
Narodowej, 2003. - (Teki Edukacyjne IPN.)

Jednym z ważniejszych dzieł Stefana Wyszyńskiego były jego zapiski więzienne. Pisał je w trakcie swojego uwięzienia w miejscach odosobnienia, gdzie przetrzymywały go władze komunistyczne PRL. Pierwszy raz zostały wydane w Paryżu w 1982 r., a od 1983 r. były kilkakrotnie wznawiane w kraju i poza cenzurą. W 2000 r. częściowo na ich podstawie powstał film fabularny „Prymas. Trzy lata z tysiąca”.

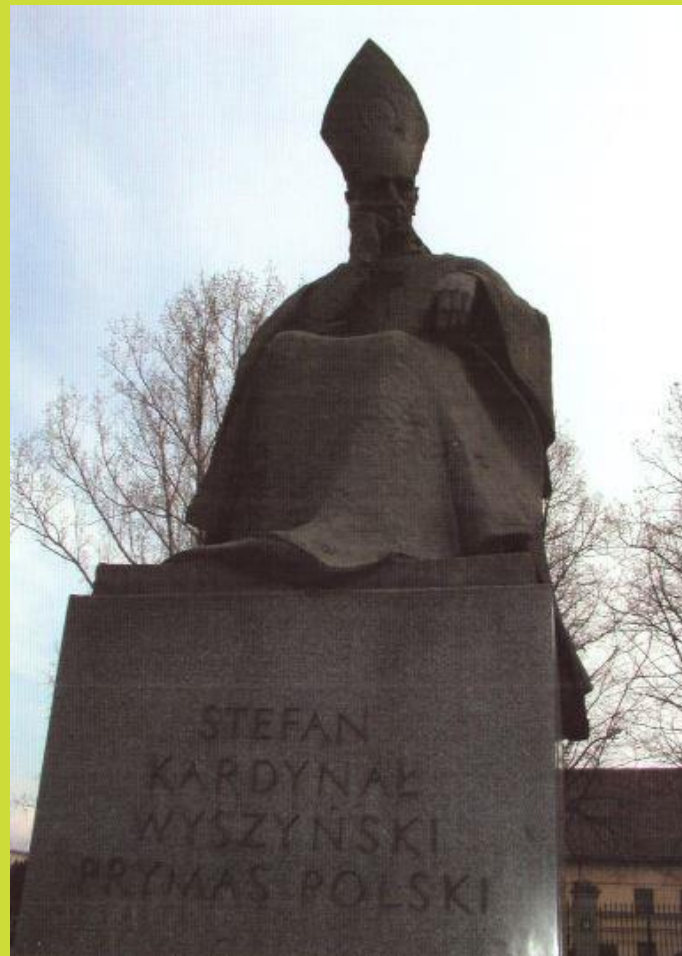


Trumna z ciałem prymasa.

Prymas Tysiąclecia - kardynał Stefan Wyszyński / [kalendarium, biogramy, słownik pojęć, wybór mater., oprac. Janusz Kotański et al. ; red. Dorota Mazek, Anna Piekarska]. - Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej, 2003. - (Teki Edukacyjne IPN.)

# Miejsce w historii

Stefan Wyszyński jest uważany za jednego największych Polaków XX w. Przeprowadził Kościół i naród przez „morze czerwonego” komunizmu. W trakcie swojej posługi próbował porozumieć się z władzami PRL, ale zawsze jego celem było ocalenie Kościoła przed zniewoleniem i usunięciem z życia narodu. Podjął wiele inicjatyw np. śluby jasnogórskie, peregrynacja obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej, bronił Kościoła, ale także wspierał wszelkie inicjatywy społeczne, które przeciwstawiały się totalitaryzmowi i umacniały więzi międzyludzkie oraz broniły godności pracowników takie jak NSZZ „Solidarność”.



Pomnik prymasa przed kościołem ss. Wizytek na Krakowskim Przedmieściu w Warszawie.

Prymas Tysiąclecia - kardynał Stefan Wyszyński / [kalendarium, biogramy, słownik pojęć, wybór mater., oprac. Janusz Kotański et al. ; red. Dorota Mazek, Anna Piekarska]. - Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej, 2003. - (Teki Edukacyjne IPN.)

# Literatura

1. Kindziuk, M.: Kardynał Stefan Wyszyński Prymas Polski, Kraków, 2019.

**Pińczów - Wypożyczalnia:** sygn. 31188;

2. Kuźma, M.: Błogosławiony kardynał Stefan Wyszyński, Ożarów Mazowiecki, 2020.

**Pińczów - Wypożyczalnia:** sygn. 31192;

3. Pabis, M.: Kardynał Stefan Wyszyński : droga na ołtarze, życie, dzieło, świadectwa, Kraków, 2020.

**Pińczów - Wypożyczalnia:** sygn. 31190;

4. Prymas Tysiąclecia - kardynał Stefan Wyszyński / [kalendarium, biogramy, słownik pojęć, red. D. Mazek, A. Piekarska, Instytut Pamięci Narodowej, Warszawa, 2003.

**Pińczów - Czytelnia:** sygn. 26438;

**Pińczów - Wypożyczalnia:** sygn. 26439;

# Literatura

5. Stefaniak, P.: Kardynał Stefan Wyszyński, Warszawa, 2019.

**Pińczów - Wypożyczalnia:** sygn. 31062;

6. Stefaniak, P.: Kardynał Stefan Wyszyński : człowiek, który poprowadził Kościół i Naród ku wolności, Warszawa, 2020.

**Pińczów - Wypożyczalnia:** sygn. 31193;

7. Żywczak, K.: Kardynał Wyszyński : biografia Prymasa Tysiąclecia, 2020.

**Pińczów - Wypożyczalnia:** sygn. 31191;

**DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ**